

ARNOVO NASLEĐE

JAN GIJU

Preveo sa švedskog
Nikola Perišić

■ Laguna ■

Naslov originala

Jan Guillou

ARVET EFTER ARN

Copyright © Jan Guillou 2001

Published by agreement with Salomonsson Agency

Translation copyright © 2012 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

LETA GOSPODNJEG 1275. monah Tibo iz manastira Varnhem pisao je o nizu događaja koje ćemo ovde ispričati, i naveo da ih je narod podelio na četiri razdoblja. Prvo je nastupilo doba udovica, kada je državom upravljala gomila matorih žena. Za njim je usledilo doba staraca. Potom je došlo doba nitkova i donelo požare, silan plač i škrkut zuba. A naposljetku je stiglo i jarlovo doba.

Tibo je zaključio da je za narod doba udovica bilo najsvetlije i najbolje. Za državu je presudno bilo jarlovo doba.

ŠVEDSKA DRŽAVA OKO 1250. GODINE

Početak kraja

Smrt je svetlucala na zalazećem suncu s druge strane reke Seveon. Kada se, sav zadihan i brekćući od napora, popeo zavojitim drvenim stepenicama na najviši grudobran, biskup Kul je to video podjednako jasno kao u svojim mnogobrojnim snovima nadahnutim Svetim Duhom. S druge strane reke bila je ogromna neprijateljska vojska koja je tako zvecketala oružjem da su se jeka i najužasnije bezbožne uvrede čule na sve strane.

Ali jarl je prezrivo okrenuo leđa hvalisavom neprijatelju i zamišljeno se nadnosio nad jednim sandučetom s peskom, koje je uvek nosio u rat. Kraj njega su stajali Sture Bengtson i Knut Torgilson, njegovi najbliži ljudi. U pesku se nalazila prava zbrka od linija i šišarki poređanih tako da predstavljaju šare koje su teško mogle biti razumljive čoveku iz crkve. Svuda naokolo odjekivali su udarci sekira i čekića. Grudobrani za sutrašnji dan gradili su se do poslednjeg časa.

Jarl nije dozvolio da ga biskup prekine, ali je ipak za trenutak podigao pogled i klimnuo glavom, ne baš ljubazno ali ni neljubazno, i pokazao ka stolu gde su kraljevski kuvari iz

Nesa upravo postavljali večeru. Biskup Kul je seo na stolicu najbližu grudobranu od balvana, tako da ima dobar pogled na reku i porušeni most kod Hervada.

Nije odoleo i opet je pogledao ka bučnom neprijatelju na drugoj strani. Iako je bio sveštenik a ne ratnik, ipak je o ratu čitao dovoljno da zna kako se neprijatelj sada nalazi u dometu dugih lukova. A dole u vojnom logoru iza prvog nasipa pored reke nalazilo se više od hiljadu strelaca s dugim lukovima kojima je strogo, pod pretnjom gubitka glave, naređeno da se ne približavaju nasipu kako ih neprijatelj ne bi opazio. Biskup Kul je pomislio da bi neprijatelj na drugoj strani pretrpeo velike gubitke ako bi se strelci postrojili na mestu odakle ih ovi ne mogu videti i odapeli po strelu ili dve. Kada bi gađali iz ovalikog broja dugih lukova, i samo nebo bi se pomračilo.

Ali činilo se da jarl i ne pomišlja na iznenadan napad, a biskup ne bi smeo da mu se meša u zapovedništvo. Jarl nije baš novajlija u ratu. Otkako je postao vrhovni zapovednik vojske u državi, nije izgubio nijednu bitku.

Pa ipak su ovoga puta izgledi bili sasvim sumorni, što je i sam biskup video. Najčudnije od svega bilo je to što jarl nije imao baš nimalo konjice, koja je inače ranije uvek bila njegovo i folkunško najubitačnije oružje. Sada su se eskadroni konjice nalazili na protivničkoj strani i paradirali na prijatnom večernjem svetlu koje je padalo iskosa baš pred zalazak sunca, kao da žele da pokažu koliko ih mnogo ima i da su nepobedivi. Prema bojama na njihovim ratnim haljinama moglo se zaključiti da među njima veći deo čine upravo Folkunzi, najbolji ratnici u sedlu koji postoje na severu. Jarla će u svitanje pobediti njegovi, ili će pak on pobediti svoje, što je podjednako rđavo. Rat među srodnicima najgori je od svih ratova.

Sada se činilo da su jarl i njegova dva najpoverljivija čoveka spremni, jer su ozbiljno klimnuli glavom, podigli stisnute šake i lako udarili jedni druge pesnicom o pesnicu. Jarl je izgovorio neku šalu, a druga dvojica su se kratko nasmejala, pa su se svi zajedno uputili ka postavljenom stolu, i dalje ne pokazujući, čak ni pogledom preko ramena, zanimanje za neprijateljske igre na drugoj strani reke.

„Dobri moj biskupe!“, reče jarl i protrlja šake kao da se smrzava kad je seo za sto zajedno s drugom dvojicom. „Koliko shvatam, već si održao večernju službu. I pretpostavljam da si se usrdno molio za našu sutrašnju pobedu!“

„Da, molio sam se“, odgovori biskup smireno. „Molio sam se za čudo Gospodnje, jer mi se čini da nam ništa sem toga neće biti dovoljno da sutra poredimo.“

„Zar je tako?“, uzvratila jarl sa iznenadnim i neočekivanim šaljivim izrazom na strogom licu. „Smatraš da naš položaj na ovom brežuljku pored reke nije baš najbolji? Video si mnoštvo konjanika tamo u daljini i misliš da je rđavo što nisu na našoj strani? Veruješ da je reka previše plitka i da će je ona đavolska najamnička vojska pregaziti za tili čas?“

Jarl je namignuo Stureu Bengtsonu i Knutu Torgilsonu, a oni se obojica osmehnuše, pa se samouvereno nasmejaše. Biskup Kul se malo postideo i nije bio siguran šta da odgovori jer su jarlove reči zvučale istinito. Vojska moćna poput one na drugoj obali zaista može za tili čas da pregazi plitku reku.

„Ja mislim da ove noći treba dugo da se moliš, Birjere. To već znaš“, odgovorio je oprezno.

„A ti znaš šta ja mislim o takvim pričama!“, reče jarl grubo. „Zar oni tamo na drugoj strani nemaju sveštenike? Zar Knut Magnuson, koji sebe drsko naziva kraljem, Knut Folkeson, koji sebe podjednako drsko naziva jarlom, Filip

Larson i njegov polubrat, ona zmija Filip Knutson i ostali pobunjenici nemaju barem jednog biskupa u svojoj pratnji? I zar se njihovi sveštenici tamo, na drugoj strani, neće pola noći moliti za pobedu, jer su ih, uostalom, i povelili zbog toga? A ja treba da postavim tebe nasuprot njima kao u nekom dvoboju molitvama! Mislim da bi u tom slučaju Gospod uistinu s gađenjem odvratio lice od svih nas. Ali ti to ionako već sve znaš, biskupe.“

„Sve si to čuo od svog dede Arna“, reče biskup Kul tiho, zatim odlomi komad hleba i počeo da čita molitvu nad njim, pa je za stolom zavladao tišina, a ostala trojica su barem naizgled pognula glave i kratko se pomolila.

„Da, to je istina“, odgovori jarl pre nego što su počeli da obeduju. „Ali ne možeš poreći da je Arn Magnuson bio Božji ratnik, a uz to i pravi svetac. I baš je on, od svih, smatrao da je drsko moliti se Bogu za pobedu pred bitku. Znaš li za šta se on molio u takvim trenucima? Da ne bude nadmen i da, kada izvadi svoj mač, baš ovaj mač koji nosim o boku, ne razmišlja koga će ubiti. Već koga će poštediti! O tome vredi razmisliti. A on je u svakom slučaju bio mnogo veći svetac nego onaj Erik Jedvardson.“

„Ovo možda nije baš najbolji trenutak za bogohuljenje“, odvrati biskup Kul popustljivo.

„Bogohuljenje!“, zareža jarl. „Zar hulim samo zato što iskreno kažem da taj Erik Jedvardson, *Sveti Erik* kako ga nazivate, nije bio bogzna kakav svetac. Skratili su ga za glavu zato što je dopustio da ga uhvate na prepad i zato što je bio previše mamuran da bi se branio. Osim toga, nijedan od trojice poslednjih papa nije pristao da tu ispičuturu proglasi za sveca. Pa onda, ako hulim, barem imam trojicu papa na svojoj strani, što nije za potcenjivanje.“

„Ne shvatam kako imaš smelosti da budeš tako nadmen u noći koja ti može biti poslednja u ovozemaljskom životu“, reče mu biskup Kul ljutito.

„Ne stojimo baš toliko loše“, odvrati jarl tiho, iznenađeno zamišljen. „U stvari, stojimo još i gore. Ovo može biti poslednja noć za mnoge od nas u logoru. To je istina. U ratu se nikada ne zna kako će se sve završiti. Koliko god sve pažljivo smislio unapred, uvek ti se može dogoditi nešto što nisi očekivao. To je jednostavno tako. Ali ja se ne bojim smrti, ako si mislio na to. Za mene je gori poraz. Jer ako izgubimo, većina nas će izginuti sutra oko podneva. Ali ne i ti, a u najgorem slučaju ni ja. Ti ćeš preživeti zato što si biskup, a ja zato što sam zarobljenik koga će povesti vezanog na konju i zameniti ga za kraljevsku krunu mog sina Valdemara. A to bi bilo gore od smrti.“

Jarl se proteže da dohvati komad mesa i gnevno ga prinese ustima, a zatim su sva četvorica jeli u tišini dok se spuštao mrak. Uzeli su svoje ogrtače i umotali se u njih, a nekoliko kraljevskih slugu iz Nesa pojavilo se s bakljama koje su zatakli u gvozdene držače postavljene unaokolo. Bilo je to za vreme žetvenog mira posle Miholjdana. Jesen je bila neobično hladna i već se nekoliko noći hvatao mraz.

Obed je kratko trajao, jer su Knut Torgilson, odgovoran za odbrambene nasipe na istoku, i Sture Bengtson, koji je držao zapadnu stranu, pred sobom imali dugu napornu noć. Uljudno su se izvinili, a biskup Kul ih je obojicu blagoslovio pre nego što su se krupnim koracima uputili svaki na svoju stranu.

Jarl je sedeo ćutke i zamišljen, i prstima prelazio preko upola ispijenog vrča piva.

„Obojica su dobri ljudi“, rekao je posle nekog vremena. „Njihovi očevi su mi bili prijatelji u detinjstvu, dok smo

svi učili u Fošviku. A za razliku od nekih drugih srodnika, nikada me nisu izneverili ni oni ni njihovi očevi. Sture i Knut su sve vreme bili sa mnom u Tavastlandu.* Njih dvojica su zaslužni za mnoge naše pobede.“

„Ako misliš da su te rođaci izdali, onda tim pre treba da potražiš utehu od Boga“, odvratio je biskup Kul dok mu je na licu bio izraz kao da je upravo izrekao nešto veoma mudro. Jarl je izgledao kao da će mu nešto gnevno odbrusiti, ali se suzdržao i umesto toga polako je ispijao pivo.

„Nekada davno, a ja sam tada bio sasvim mlad“, nastavio je odjednom, „mi Fošvikovci smo se zakleli da nikada nećemo okrenuti oružje jedni protiv drugih. Fošvikovci uvek treba da budu na istoj strani. To je bila zamisao mog dragog dede Arna. Trebalo je da mi, konjanici iz Fošvika, budemo toliko jaki da u zemlji može vladati samo mir, pošto niko neće biti u stanju da nas nadjača. Bio bi to mir u potpunosti pod našim uslovima, ali ipak mir.“

„Zvučiš kao da to govoriš s gorčinom, dragi moj jarle“, rekao je biskup oprezno. „Ali to je u svakom slučaju bila dobra zamisao.“

„Da, bila je to dobra zamisao. Sve zamisli dede Arna bile su dobre poput svetla usred noći. I dugo je izgledalo kao da je imao pravo. Jahao sam kraj njega kod Jestilrena, tad sam bio samo momčić, ali sam ipak dobio tu čast da jašem kraj njega s našim obeležjem, istim onim koje si možda video na krovu iznad nas dok si se pentrao ovamo. Tamo kod Jestilrena po drugi put je porazio Dance, a treba da znaš da je to bilo u doba Valdemara Pobjednika, kada je Danska bila nepobediva. Ali deda Arn ih je dvaput porazio, a prvi i drugi put presudnu ulogu imala je konjica iz Fošvika. Deda je dao svoj život za tu pobjedu i dugotrajan mir koji je trebalo

* Šv.: Tavastland – istorijska oblast u južnoj Finskoj. (Prim. prev.)

da usledi. A sutra ćemo se, međutim, sukobiti sa fošvičkom konjicom. Deda Arn sada sigurno plače gore na nebu.“

„Upravo to ne razumem“, kazao je biskup Kul. „Tačnije, ima mnogo toga što ne razumem, ali pre svega kako to neprijatelji imaju fošvičke konjanike, a mi nemamo nijednog.“

„Baš u tome i jeste stvar“, uzdahnio je jarl. „Pobunjenici su naši srodnici, oni su Folkunzi, a konjanicima koji su na strani pobunjenika sada je lako, jer mi nemamo fošvičku konjicu. A to neprijatelj dobro zna. To može da uoči već po tome na koji način smo se ušancili ovde. Ja sam navikao da pobeđujem s konjicom. Sada pak moram da pobedim konjicu, pošto su moji dragi rođaci zaključili da će, ako se budu borili na našoj strani, prekršiti svoju zakletvu da nikada ne potegnu oružje na Fošvikovce. I tako na svojim posedima Henseteru i Jervu, Inglingastadu i Granosi i Fošviku i Leni pre svega, ali i na svim drugim imanjima i u zamkovima, više od dve stotine folkunških konjanika sedi skrštenih ruku i pušta nas da se peške borimo za život. A ti me još pitaš zašto govorim s gorčinom.“

„Ti ovde kod Norunge imaš pet hiljada ljudi, zar bi još dve stotine konjanika toliko uticala?“, upita biskup s nevericom.

„Bi“, odgovori jarl sa osmehom, gotovo sažaljevajući sveštenika zbog neznanja. „Da imam fošvičku konjicu, one ljude koji su očistili ceo Tavastland, sada se ne bismo ukopavali kao lisica u jazbinu. Pobeda nas ne bi koštala ovoliko krvi koliko će nas koštati, ako uopšte i pobedimo. Sa fošvičkom konjicom zbrisali bismo za nedelju dana ove nemačke plaćenike sa naše zemlje, a sutra bismo pobedili za nekoliko sati. Eto toliko bi uticali.“

„A zbog čega smo se ukopali kao lisice, i zbog čega si tako brzo prihvatio borbu, skoro odmah pošto je neprijateljska vojska prodrla u zemlju?“, upita biskup, a u glasu mu se čulo

da ne smatra ovakav razvoj događaja najpametnijim. Ali jarl ničim nije pokazao gnev što se njegov razum tako očigledno dovodi u pitanje.

„Postavio si veoma mudro pitanje, biskupe“, odgovorio je. „Nisam siguran da li shvataš kako tvoje pitanje poput bodeža pogađa posred svih onih teškoća koje smo Knut, Sture i ja sagledali dok smo razgovarali poslednjih nedelja. Ali evo kako stvari stoje. Knut Magnuson i njegove pristalice na drugoj strani reke unajmili su vojsku u Šlezvigu, i zato su brodovima prešli od Jilanda do Halanda. Znamo da njihovi nemački i danski pešadini i konjanici koštaju mnogo srebra, pa se sada nalazimo pred izborom. Možemo dugo da izbegavamo borbu i pustimo najamnike da pale i pljačkaju čitav Zapadni Jetaland, jer na kraju krajeva i ne postoji nikakav drugi način da se oni isplate. Možda bi to nateralo moje plemenite rođake Fošvikovce da zakluče kako im je svega dosta pa da osedlaju konje i pređu na našu stranu. Možda. Jedino je sigurno da će za Knuta Magnusona prilika da brzo odnese pobedu predstavljati veliko iskušenje. Tada će i količina srebra koju treba da isplati svojim najamnicima biti manja. A ja sada upravo to iskušenje bacam pred njega kao mamac, shvataš li?“

„Ne, ne shvatam baš“, odgovori biskup zamišljeno. „Dobro, razumem iskušenje da odmah odnese pobedu, dok vojnici još nisu izmoreni, i uz najmanju moguću cenu u srebru. Ali šta ti dobijaš brzim prihvatanjem borbe?“

„Mogu da biram mesto bitke“, odvrati jarl zadovoljno. „Knut Magnuson želi da me odmah pobedi, i zato će dobrovoljno doći na mesto koje sam izabrao. Shvataš li sada?“

„Ne“, uzdahnuo je biskup. „Ne, osim što shvatam da je bolje kada možeš da izabereš mesto nego kada ne možeš. Ali najamnici su ipak najjači na početku rata, zar ne?“

„Dođi ovamo“, rekao je jarl, ustao i otišao do sandučeta s peskom, uzeo baklju sa držača i pljosnatom lopaticom za pranje veša prevukao preko cele one zbrke od linija i borovih šiškarki, tako da sve uz tresak popada na zemljani pod, a površina peska postade sasvim ravna i čista poput neispisanog lista.

„Ovuda teče Seveon, ovde se nalazi Norunga, a tu je most kod Hervada, gde se sada nalazimo“, objašnjavao je jarl povlačeći ukrućenim i čvornovatim kažiprstom po pesku i crtajući ono o čemu priča. „Ovde gore stojimo ti i ja, tamo na drugoj strani stoje neprijatelji, i ako se okreneš, moći ćeš da vidiš njihove vatre. Ako pogledaš niz šančeve i nasipe istočno od mosta... ovde se nalazi velika močvara. Tuda niko neće proći. A sasvim na zapadu uzdižu se bregovi koje je tako lako braniti da to čak ne moramo ni da radimo. A naši odbrambeni nasipi i palisade pružaju se duž čitave obale reke, ovde! E, sada mi reci gde će neprijatelj napasti? Gde smo najslabiji?“

Biskup Kul se odmah s velikim zanimanjem uključio u ratnu igru. Nagnuo se nad linije i neko vreme napregnuto razmišljao pre nego što je progovorio.

„Ovde!“, rekao je i zabio prst duboko u pesak, sve do biskupskog prstena. „Ovde će preći preko reke, kao što sam već rekao kada sam stigao ovamo. Ovde će nas preplaviti poput roja pčela, jer je tu, levo od nas, obala niska a naši drveni bedemi najslabiji. Zar nisam u pravu?“

„Potpuno si u pravu, biskupe“, reče jarl sa osmehom. „Za jednog sveštenika nisi toliko kratke pameti koliko bi se moglo očekivati. Prvo će se probiti tu dole iza drvenih bedema gde upravo postavljamo prepreke za konje. I to će im poći za rukom, nekoliko hiljada njih će odjednom navaleti. I šta će biti zatim?“

„Zar nekoliko hiljada njih? Znači da smo ipak izgubljeni?“ rekao je biskup uplašeno.

„Gledaj ovamo!“ odvratio je jarl i pokazao prstom na pesak. „Dva dometa strele dalje, a sada je suviše mračno da bi to mogao da vidiš, nalazi se jedan brežuljak. Tu smo sakrili tri velika katapulta koja sam, posle mnogo pregovora, uspeo da dobijem iz Fošvika. Znaš li šta je to grčka vatra?“

„Tacit piše ponešto o tome“, promrmljao je biskup. „Ali mene svakako nisu zanimale takve knjige rimskih pisaca, a ti govoriš latinski bolje od svakog svetovnjaka koga sam sreo. Pa reci mi onda!“

„Sprave ispaljuju velike glinene ćupove pune borove i jelove smole, koja se obično koristi za spiranje boje. Pošto smola gori poput paklenog ognja, u glinene ćupove ćemo gurnuti fitilje. I pakleni oganj će se rasuti po neprijateljima baš kad budu pomislili da im je pobjeda u šakama. Ako Bog bude tako hteo, naravno.“

„Sada ponovo huliš!“

„Znaš već moje mišljenje o tom pitanju. Da li Bog želi da sprži dve hiljade plaćenika, ili možda to ne želi? Takvo pitanje ja smatram huljenjem. Kao i pomisao, koju ćeš ti kao biskup svakako shvatiti, da noćas treba da se moliš na kolenima da neprijatelj zaista upadne u našu zamku i bude zasut vatrom. Gore smrti od toga nema, umreće u velikim mukama i jadu, a zatim će se čitav okrug ispuniti zadahom prženog mesa. Ja verujem da ću Bogu ukazati najveće poštovanje ako se ne budem molio za tako nešto. Ali ti se moli!“

„A... svi oni dugi lukovi?“ upitao je biskup Kul, napregnivši se da prekine bogohulnu priču koju je jarl započeo. „Hoće li se tih hiljadu strelaca, kao i mi ostali, samo uzdati u vatrenu klopku? Zar u tom slučaju nisi stavio sva jaja u jednu korpu?“

„Naravno da nisam“, odgovorio je jarl sa osmehom. „Zaista se radujem što vidim da se mnogo više razumeš u ratovanje nego što sam očekivao, biskupe. Pogledaj, ovde pozadi, zapadno od brežuljka, posekli smo sve vrhove drveća i napravili veliku čistinu. Tu stoje dugi lukovi. Pravi trenutak za napad doći će kada vatra zaspe neprijatelje i oni počnu da beže, i kada dole u reci nastane najveća gužva. Dođi, da opet sednemo!“

Posluženi su novim zagrejanim pivom i neko vreme su tako sedeli u mraku svaki za sebe, utonuli u misli. Oko njih su tinjale vatre i odjekivali udarci sekira. Drvoseče su postavljale tanka rascepljena debla iznad njihovih glava, kao neku vrstu krova, a isto to se događalo duž čitavog dugačkog odbrambenog nasipa okrenutog ka reci, tamo gde je trebalo da strelci s lukovima i samostrelima zauzmu mesta. Mnogi ljudi su već počeli da se spremaju za spavanje.

Nebo je bilo obasjano zvezdama, što je nagoveštavalo hladnu noć i napad u zoru, pošto će brzo svanuti.

„Vidiš ovaj krov, biskupe“, rekao je jarl posle dugog ćutanja. „Neprijatelj ga nije video izdaleka dok je galamio i razmetao se. Tamo na drugoj strani će postaviti svoje strelce u nadi da će nas zasuti strelama pre nego što pređu reku. Ali oni stoje previše visoko, a naši krovovi su blago povišeni. Kada bi ustao sa klupe, na dnevnom svetlu bi odmah zapazio da se ne vide uzvišice na drugoj strani. To znači da odatle niko ne može da te pogodi strelom. Ako ne možeš da vidiš strelca, on te ne može ni pogoditi sa manje razdaljine. Potrošiće mnogo strela pre nego što to shvate. Da bi došli do nas, moraće da zagaze u reku, a tada ćemo moći da ih zaspemo našim strelama.“

„A ako izbije požar? Oni valjda imaju i zapaljive strele?“, primetio je biskup, sav obamro.

„Sigurno da ih imaju. Ali mi ćemo uskoro preko naših krovova postaviti nakvašene kravlje kože, pa nas vatra ne može zahvatiti. Tamo pozadi se nalaze velika vedra s vodom, za slučaj da izbiju manji požari.“

„Plaši me tvoja oholost, jarle. Jesi li siguran da si mislio na sve?“

„Nisam mislio na sve, to ne može niko. Kao što sam već rekao, u ratu se događa mnogo toga što niko ne može da predvidi. Mislio sam samo onoliko koliko smo nekolicina mojih najmudrijih rođaka i ja bili u stanju da mislimo. A ohol nisam, jer su samo budale ohole u ratu. A budale ne žive ovoliko dugo kao ja.“

„I ne želiš da se pomoliš sa mnom?“

„Ne želim, a znaš i zašto.“

„Zbog čega si onda toliko želeo da imaš jednog biskupa?“

„Pa i nisam želeo tek bilo kog biskupa. Želeo sam da baš ti budeš kraj mene zbog toga što si ti moj kancelar. Umeš da pregovaraš, umeš da ispisuješ diplome i sporazume, a te veštine će nam možda biti potrebne sutra, kada bude trebalo da zapečatimo pobedu. Ili poraz.“

„Ako Bog sutra bude na tvojoj strani i ti odneseš pobedu, hoćeš li biti milostiv prema srodnicima?“

Biskupovo pitanje nije bilo onako naivno kao što je zvučalo. Neobično je bilo što uopšte postavlja to pitanje, jer je ono otkrivalo da ima neke zle slutnje. Jer, kada bi plemići, a pogotovo plemići koji su u srodstvu, porazili jedni druge, obično bi se po završetku bitke svi našli na zajedničkoj ratnoj pijanci, a zatim odjahali svako na svoju stranu pošto polože svakakve zakletve, kojih se možda uopšte neće pridržavati. Biskup Kul je svojim pitanjem pokazao da sumnja u takvu milost nakon pobeđe. A nije ga baš umirilo ni to

što je jarl, pre nego što je odgovorio, dugo sedeo ćutke i sav smrknut.

„Hajde da ne prodajemo krzno dok je medved još u šumi“, promrmljao je odsečno.

„Postoji li nešto što bi nam osiguralo pobedu, ili nešto što bi isto tako moglo da nam donese poraz?“, upitao je biskup pošto je i sâm neko vreme sedeo ćutke.

„Postoji“, odgovori jarl. „Bez obzira na sve drugo, pobeđa bi bila osigurana kada bih ove noći imao svoje najdraže rođake Fošvikovce. A propašćemo ako neprijatelj ne upadne u našu zamku, već usmeri svoj juriš na neko drugo mesto umesto na ono koje deluje najprivlačnije. Da sam ja na njihovom mestu, sigurno bih se zamislio kada bih pred sobom ugledao odbranu sa poluotvorenim vratima. Naslutio bih zamku.“

„Da se onda pomolimo da je neprijateljeva oholost veća od njegove pronicljivosti“, uzdahnuo je biskup.

„Da, to bi bila milost za koju možemo da se pomolimo, pošto u takvoj molitvi ne bismo pokazali taštinu“, rekao je jarl uz izazivački osmeh.

Biskup Kul je očutao, odlučivši da se ne vraća ponovo na pitanje molitve uoči rata. Jarl je u tom pogledu bio toliko tvrdoglav da se to kosilo sa zdravim razumom. Niko drugi na severu ne bi bio tako tašt da se ne pomoli pred veliku bitku. Ali čim je biskup došao na ovu pomisao, odmah je počeo da razmišlja o jednom drugom čoveku koji je možda bio isti takav.

„Nikada nisam sreo tvog dedu Arna“, rekao je tiho kao da je hteo da pokaže kako ne namerava da dalje troši reči na rat ili molitvu. „Znam da je Arn Magnuson bio veliki čovek, a znam i da je bio najveći ratnik od svih. Ali kakav je bio kao čovek kada nije nosio oklop?“

„Ni nalik bilo kome drugom, pa njegovo nasleđe nije lako nositi“, odgovorio je jarl zamišljeno. „Sada ti kažem s najvećom ozbiljnošću, bez šale ili podsmeha, da je on zaista bio svetac. Niko ne želi da ga porede sa svecem, a meni se to ipak događalo čitavog života. A kao što i sâm znaš, ja sam daleko od sveca.“

„Da“, složio se biskup mirno, „ti si daleko od sveca. Ti si okrutan čovek, Birjere, i nikako ne možeš biti siguran da ćeš sresti svog dragog dedu Arna kad umreš.“

„Eto, ti me sada opet poređiš s njim! Zakleo sam mu se kraj samrtne postelje da ću izvršiti dve stvari, i ta obećanja sam dosad održao. Prvo, da ću održati kraljevstvo na okupu i da ću ga nazvati Švedska, a to će biti moguće ako sutra poredimo. Drugo, da ću sagraditi grad na mestu gde se jezero Melaren dodiruje s Baltičkim morem, kod Agnefita. Njega sam započeo, i odlučio da će se zvati Stokholm. U svakom slučaju, ako nas sutra pobunjenici pobeđe, možda neću uspeti da održim prvo obećanje. Vidi, ovo je mač Arna Magnusona! Njega nosim kada pobeda nije sigurna, i dosad još nikada nisam izgubio s njegovim mačem o boku.“

U očima biskupa Kula jarlov mač se nije naročito razlikovao od ostalih mačeva koje je viđao. Osim po tome što su mu korice bile mnogo jednostavnije nego kod drugih velikaških mačeva, načinjene od crne kože bez ikakvih ukrasa, i sa prostim crvenim viteškim krstom sasvim gore uz dršku. I izuzev neobičnih znaka ispisanih zlatom po sečivu, koji se nisu mogli pročitati. Jarl je pažljivo spustio mač na sto ispred biskupa, između dimljene šunke i hleba. Biskup je prstima prešao preko zlatnog natpisa i primakao se bliže kako bi pročitao znake pri svetlosti vatre, ali nije mogao da raspozna nijedno slovo.

„Koji je ovo jezik i šta tu piše?“, upitao je kada je odustao od pokušaja da pročita.

„Ako ti kažem šta piše, samo ćeš početi da se prenemažeš i prevrćeš očima i postaćeš pobožan preko svake mere“, odgovorio je jarl uz prigušen smeh. „To je poklon od jednog kralja za koga si sigurno čuo, a Arn Magnuson ga je dobio leta gospodnjeg 1191. To je sve što ću ti reći.“

„On je bio vitez mačonosac?“*

„Ne, on je bio templar. Sveštenik i mahniti ratnik u istoj koži, moglo bi se reći. On je osnovao našu fošvičku konjicu, svi smo mi njegova deca, pa i neki od onih propalica s druge strane reke. Trebalo je da nikada ne izneverimo jedni druge, a sada smo to ipak učinili. To saznanje bi mu veoma teško palo.“

„A kako bi on sutra izvojevao pobedu?“

„Sigurno na drugačiji način. On je bio svetac, a sada ti poslednji put ponavljam da ja to nisam. Hoćeš li da provedeš noć ovde gore? Ne, uostalom, to nije preporučljivo. Sutra će većina strela pasti ovde, neprijatelji su videli moje znamenje, a svakako i moj ogrtač. Hodi, idemo na neko bezbednije mesto!“

Uprkos svojim godinama, jarl se spustio lestvicama na zadnjoj strani grudobrana sa znatno većom lakoćom od mnogo mlađeg biskupa. Neko vreme su šetali po logoru u kojem su se i dalje užurbano deljala nova debla, povezivala ili oštrila kako bi poslužila za prepreke konjici. Gde god da su išli, biskup je blagosiljao ratnike i radnike, a rad bi se

* Mačonosac – pripadnik nemačkog duhovnog viteškog reda *Fratres militiae Christi* osnovanog u Rigi 1202. godine, koji je samostalno postojao u Livoniji do 1236, a posle toga delovao u okviru Tevtonskog viteškog reda. (Prim. prev.)

prekidao svuda gde bi se približio jarlov ogrtač opervažen hermelinom. Bilo im je potrebno podosta vremena da pređu dve stotine koraka do brežuljka na kojem su se nalazili katapulti i na kojem je jarl nameravao da provede noć. U zoru pred početak bitke ipak bi trebalo da ponovo obiđu čitav krug, govorio je biskup Kul, kojem kao da nije bilo dosta blagosiljanja ljudi koji bi mogli umreti već oko podneva sledećeg dana.

Kada su se popeli na brežuljak s katapultima a jarl taman počeo da objašnjava biskupu kako su sagrađeni i kako će biti upotrebljeni, u logoru je podignuta uzbuna jer su se približavali nepoznati konjanici, pa je mnoštvo ljudi skočilo na noge i zgrabilo oružje.

Pošto nijedan konjanik ne može da napada po mraku, po logoru se raširilo nekakvo čudno osećanje, kao da im se spolja približava neka neljudska opasnost, iako se rzanje konja i zveckanje uzengija čulo sasvim jasno. Uskoro su se začuli i gnevni glasovi, a potom i povik da dolaze vitez Sigurd i Fošvikovci.

Jarl se ukočio kada je ovo čuo i zgrabio biskupa Kula za ruku, tako snažno da je ovog zbolelo. Onda je učinio nešto što biskup nikada ne bi očekivao. Pao je na kolena i započeo dugu molitvu zahvalnicu na latinskom upućenu Bogu i Bogorodici. Od ovog prizora biskupu Kulu su se oči ispunile suzama i pomislio je kako mnogo veća radost u carstvu nebeskom nastaje zbog jednog preobraćenog grešnika nego zbog stotine pravednika.

Jarl se uistinu molio Bogu, a biskupu se čak učinilo da vidi i poneku suzu na grubom izbrazdanom licu sa kvrgavom četvrtastom bradom zbog koje je pojava jarla Birjera ulivala strah kako božjim ljudima tako i svetovnjacima.

Konjanici su se zaustavili na obodu logora i dvojica među njima su sjahala, a mnogobrojne ruke su se sa svih strana ispružile da prihvate uzde njihovih konja.

Vitez Sigurd je star čovek, stariji od jarla, ali je kroz gomilu strelaca i kopljanika prolazio visoko podignute glave, kao što i priliči velikom ratniku kakav je bio. Dugačka proseda kosa padala mu je na ramena, a kaciga, kao kod svih Fošvikovaca, visila o lancu s jednog ramena.

Kada mu je jarl polako pošao u susret praćen biskupom Kulom, niko nije ni pretpostavljao da se malo pre toga molio na kolenima, jer niko ne bi mogao da zamisli prizor jarla na kolenima. Jarl zastade kraj vatre koja je naokolo bacala svetlost i mirno sačeka da mu se vitez Sigurd približi. Kada su najzad stali jedan naspram drugog, činilo se kao da nijedan ne želi prvi da progovori. Odmeravali su se potpuno nepomičnih lica.

„Ako si došao da sa mnom ispiješ pivo, onda si odabrao čudan trenutak za to, Sigurde“, progovorio je jarl prvi snažnim glasom, tako da su svi oko njega mogli da ga čuju. „Ali si bez obzira na to dobrodošao gost“, dodao je nakon kraćeg ćutanja.

„Rado ću s tobom popiti pivo u znak dobrodošlice, jarle Birjere“, odgovori Sigurd isto tako zvanično. „Ali se u tom slučaju nadam da u logoru imaš piva u izobilju, jer nas je mnogo, i jahali smo bez odmora da ne bismo zakasnili.“

„Odakle ste dojahali i koliko vas je?“, upitao je jarl potpuno nepomičnog lica.

„Ima nas dvanaest eskadrona prema onome kako se računa u Fošviku, dakle sto devedeset dva čoveka. Okupili smo se kod Lene i odatle smo dojahali ovamo, kako nam čast nalaže“, odgovorio je vitez Sigurd, a njegovo ukočeno lice razvuče se u osmeh.

Taj osmeh je odmah razgalio i jarla, koji je sada odbacio sve svoje dostojanstvo i u tri duga koraka pritrčao svom rođaku i zagrlio ga.

„Ti i naši prijatelji nam donosite pobedu, dragi Sigurde“, promrmljao je jarl tako da niko osim Sigurda nije mogao da ga čuje. „Naravno da u logoru ima dovoljno piva. Ali će nam osveženje biti potrebnije sutra oko podneva kada sve bude gotovo.“